

Tisztelt Természetvédő Barátunk, Kedves Olvasó!

A Life+ közösségi program finanszírozásával, annak első hazai honvédelmi-természetvédelmi akciócsomagjaként 2009 februárjában négy szervezet együttműködésével elindult a Keleti-Bakony projekt.

Ahogy arról már a korábbi hírlevelünkben tájékoztatást adtunk, a projekt nem kisebb feladatokat tűzött ki célul, mint az adott földrajzi tájegység, ezen belül is a honvédelmi használatban lévő várpalotai, MH Központi Gyakorló és Lőtér természeti értékeinek és biodiverzitásának megőrzését, a leromlott élőhelyek helyreállítását és egyes fajok populációjának megerősítését, valamint a katonai tevékenységek és a természetvédelmi célok optimális összehangolását.

A 2016. évi hírlevél keretében szeretnénk Önt tájékoztatni a projekt After-Life szakaszának elmúlt időszakban történő aktuális eseményeiről. Konzorciumunk a projekttel kapcsolatban fontosnak tartja a minél szélesebb körű civil együttműködés kialakítását. Köszönjük, hogy Ön is figyelemmel kíséri a projekt alakulását! Véleményét, hozzászólását továbbra is szívesen fogadjuk az admin@keletibakony.hu e-mail címen!

Monitorozás

Növénytani monitorozás

Az EASTERN-BAKONY – LIFE07 NAT/H/000321 projekt keretében a 2010 és 2014 közötti időszakban elvégzett botanikai, természetvédelmi monitoring feladatok közül a pannon molyhos tölgyesekben megvalósított nagyvadkizárás és a cserjeirtott szárazgyepek tudományos szempontú nyomon követése, valamint a *Klasea lycopifolia* (*Serratula lycopifolia*) monitorozása a projekt 2015-ben induló, öt éves „After-LIFE” szakaszában is folytatódik.

A 2015. évben a korábban rendszeresen felmért állandó erdő- és gyepek kvadrátok újra felvételezése és a *Klasea lycopifolia*, Keleti-Bakony egészére irányuló új felmérése valósult meg (külsős megbízott végezte, a Magyar Természettudományi Múzeum - MTTM).

Részfeladatok az After-LIFE szakaszban:

1. Cönológiai felvételezések állandó kvadrát módszerrel.

1.a. A program C.2 akciója keretében a Keleti-Bakony két mintaterületén (Várpalota: Fajdas-hegy, Bakonykúti: Hajagos), korábban változó mértékben becserjesedett szárazgyepek, és cserjeirtott állományaik változásait követjük nyomon (évente) a projekt időtartama alatt. A vizsgálat, a 2010 kora tavaszán történt cserjeirtást követően indult, a cserjesedett állapotról korábbi, részletes felvételezésből származó adatok nem álltak rendelkezésre. A cserjeirtott gyepek nyomon követése mellett ugyanazon dűlő, hasonló adottságú, be nem cserjesedett szárazgyep feltételeiben kontroll-minták monitorozása is folyik. E munka célja a cserjeirtást követően történő vegetációdinamikai jelenségek figyelemmel kísérése. Jelen vizsgálat nem egy egyszeri beavatkozást követő szukcesszió monitoringja, a változásokat más élőhely-rekonstrukciós célú (kísérleti) beavatkozások (pl. legeltetés, alkalmanként szárazzás, ill. invazív faj vegyszeres kezelése) tükrében vizsgáljuk.

1.b. A program C.10 akciója keretében pannóniai molyhos tölgyes erdők felvételezése és nyomon követése történik a projekt keretében. Két értékes mintaterületen (Hajmáskér: Tobán-hegy, Márkó: Márkói-erdő, 'Veszprémi út' térsége) plakor fekvésű molyhos tölgyes állományokat vizsgálunk. 2010-ben olyan állományok kerültek kijelölésre, amelyek akkori állományokban a vadállomány kártétele szembetűnő volt. A nagyvadállomány kártétele, a természeti értékeket veszélyeztető hatása a vizsgálat kezdetén különösen a Tobán-hegyen volt feltűnő mértékű. Ezt elsősorban az igen erős muflonpopuláció koncentrált jelenlétének tulajdonítottuk. A hegy a muflon számára kedvező geomorfológiai adottságai (sziklák, sziklás lejtők), másrészt a vadgazdálkodáshoz köthető

berendezések helyi jelenléte (szóró és etetőhelyek a platón) miatt a nagyvad gyakorlatilag egész éven át erősen terhelést jelentett az élőhelyekre. E monitoring a 2010-ben történő alapfelmérést követően egy nagyobb területen megvalósuló vadkizárási kísérlet hatásait, a leromlott állapotú erdőfoltok regenerációját hivatott nyomon követni.

2. A *Klasea lycopifolia* keleti-bakonyi populációinak felmérése, újratérképezése. E részfeladat célja a fokozottan védett (FV) és közösségi jelentőségű (Natura 2000) növényfaj állományainak folyamatos figyelemmel kísérése: a populációk minél pontosabb ismerete, a faj és populációk környezeti és emberi hatásokra adott válaszainak megértése. A területen élő populációk azért is különösen jelentősek, mert bakonyi állomány nemcsak hazai szinten, de Kárpát-medencei szinten is a faj legerősebb állományainak egyike. A térképezés két évente történik, 2015-ben, 2017-ben és 2019-ben.

Ürgemonitorozás

A telepített állományok megtelepedésének sikerét évenkénti monitoring felmérés keretében végeztük. A tervezett két alkalom helyett az augusztusi-szeptemberi időszakban végeztük a felméréseket, mivel ez alkalmas a frissen telepített és a már idősebb állományok monitorozására is. Az eredményeink alapján hatékonyan tükrözi az állományok fejlődésének paramétereit. A későbbiekben a hangsúlyt a GIS alapú abszolút ürgeszám tér és időbeli felmérésére, vizsgálatára helyeztük. Az évi egy alkalommal végzett felméréseket kellően egészítette ki a részletgazdagabb, pontosabban kinyerhető terepi paraméterek felvétele.

Az áttelepítések főbb egyedszám adatait az **1. táblázatban** foglaltuk össze.

helyszín	év	időpont	egyedszám	honnán	hová
Tihany	2009	2009.07.20	82	Belső-tó	Bakonykuti Hideg-völgy
Tihany	2009	2009.07.21	67	Belső-tó	Bakonykuti Hideg-völgy
Tihany	2009	2009.07.30	63	Belső-tó	Bakonykuti Hideg-völgy
		összesen:	212		
Tihany	2010	2010.07.19	92	Belső-tó	Várpalota, Fajdas
Tihany	2010	2010.07.20	68	Belső-tó	Várpalota, Fajdas
		összesen:	160		
Tihany	2011	2011.07.26	39	Belső-tó	Öskü, Bánta
Tihany	2011	2011.07.27	45	Belső-tó	Öskü, Bánta
		összesen:	84		
Tihany	2012	2012.07.24	39	Belső-tó	Várpalota, Fajdas
Tihany	2012	2012.07.26	39	Belső-tó	Várpalota, Fajdas
Tihany	2012	2012.07.27	39	Belső-tó	Várpalota, Fajdas
		összesen:	117		
		Összesen:	573		

Az egyes áttelepítési helyszíneken végzett felmérések alapján a területen bemért ürgelyukak számának évenkénti összegzését a **2. táblázat** tartalmazza.

áttelepítés helye	ürgelyukak száma évenként						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bakonykuti, Hideg-völgy	379	281	665	942	508	156	205
Várpalota		84	221	589	300	163	319
Öskü, Bánta				0	15		7

Denevérmonitorozás

A lezárt kis és nagy bunkerben a denevérek jelenléte folyamatos. A 2015. évben a téli időszakban 4 db megfigyelési nap volt.

Eddig regisztrált fajok: Közöséges denevér, Vizi denevér, Kései denevér, Pisce denevér, Nagyfülű denevér, Törpe denevér, Barna hosszúfülű denevér, Kis patkosorrúdenevér.

A kései és a pisedenevérből volt a legtöbb megfigyelhető (10+ példány).

Ismeretterjesztés, PR

Petróczi Imre: A Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatala és partnerei szervezésében lezajlott a Kisalföldi Homokpuszta LIFE+ (LIFE08 NAT/H/000289) projekt „Szárzgyepek helyreállítása” megnevezésű nemzetközi szeminárium (Időpont: 2015. május 20-21. Helyszín: Révész Hotel, Győr). Ezen előadással számoltunk be a K-Bakony LIFE+ projekt eredményeiről.

Mészáros András: A XIII. Természetvédelmi Szemináriumon (Túrkeve, 2015 március 24-26., cím: A hazai Life Natura projektek és fajmegőrzési tervek gyakorlati tapasztalatai és eredményei) előadással voltunk jelen: Kiemelt fontosságú élőhelyek megőrzése és helyreállítása a Keleti-Bakonyban

Dr. Bauer Norbert (MTTM) a C10-es akció monitorozási eredményeiről jelent meg posztere az Aktuális flóra- és vegetációkutatás a Kárpát-medencében XI. konferencián (csatoljuk a posztert).